

Sinema Sanatı – Élie Faure

İnceleyen: Fırat Osmanogulları

Sinema Sanatı

Yazar: Élie Faure

Kitabın Özgün Adı: De la cinéplastique

Derleyen ve Çeviren: Metin Gönen

Es Yayınları, İstanbul: 2006, 118 s.

ISBN: 975- 8716-65-4

Élie Faure bir sanat eleştirmeni, bir sanat tarihçisi... Sinema karşısında büyüleniyor; sinema onda büyük bir coşkunluk yaratıyor. Faure bu büyülenmeyi ve coşkunluk hissini yazılarında şiirsel bir dille ifade ediyor. Ama aynı zamanda 'sine-plastik', 'sinemim' gibi kavramlar da üretiyor. Felsefenin kavram yaratma ve kavramlarla işleme meselesi olduğu Deleuze'den yola çıkarak vurgulandığında Faure'un filozof yönü de açığa çıkıyor. Yani o, *Sinema Sanatı*'nı derleyen ve çeviren Metin Gönen'in kitaba yazdığı önsözde de vurguladığı gibi bir Şair-Filozof...

O, plastik kavramını "insan gücünün bütün araçlarıyla hareketli ya da durağan biçimi ifade etme sanatı" (37) olarak ele alıyor. Dolayısıyla sinema için sine-plastik kavramını üretmesi (her ne kadar sonraları bu kavrama ilişkin tereddütlerini ifade etse de) sinemanın biçimsel özelliğine, onun uyumu, dengeyi ve ritmi algılama ve algılatma tarzına gönderme yapmakta. Şarlo ise onun gözünde en büyük sine-plastik deha: bir sinemim ustası... Yarattığı kendine özgü mimler ile evreni sine-plastik bir şiir olarak inşa ediyor. Şarlo sinemanın görsel bir senfoni olarak üretiminin en gelişmiş örneği... Görsel bir senfoni olarak sinema... Sinemayı bu şekilde ifade etmesi Faure'un şiirsel anlatımının yalnızca bir örneği. Evet, sinema tıpkı bir orkestra gibi farklı enstrümanlara sahip: kamera, kadraj, mim, aydınlatma, ses, montaj vb. Bununla birlikte nasıl ki kendi başlarına müzikal bir form yaratamayan notalar uyumlu, ritmik ve dengeli olarak düzenlendiğinde anlamlı bir bütün oluşturuyorsa, tek başına anlam ifade etmez görünen mimler, görüntüler vb. de uyumlu, ritmik ve dengeli olarak düzenlendiğinde anlamlı bir bütün oluşturuyor: Bir film ya da sinemanın kendisi.

Görüntülerin uyumlu, ritmik ve dengeli birlikteliği düşünceyi üretiyor. Sinema bizi "daha az yanılışmalardan oluşan bir dünyanın bilincine" (66) yönlendiriyor. Aynı zamanda gözle görülemeyen ayrıntıları ve devinimleri seyirciye sunma becerisiyle teleskopik ve mikroskobik bir işlevi de yerine getiriyor. En önemlisi de bütün bunları konuşmalar ya da yazılı bir metin ile değil görüntülerle gerçekleştiriyor ve böylece asla tükenmeyecek yeni ve zengin bir dil ortaya koyuyor.

Faure, üst-insanı müjdeleyen Nietzsche'nin Zerdüş'tü gibi sinemayı da yeni ve üstün sanat olarak müjdeliyor. Ama ekliyor da: "Sakin olun daha zamanımız var. Sinema henüz başlıyor" (62). Diğer bütün sanatlardan üstün, onlara ayrı ayrı benzeyen, onlardan ayrı ayrı

beslenen ama onları kapsayan; onlardan fazlası. Bir teklik, ayrı ayrı benzerliklere rağmen bir benzemezlik hali atfediyor sanki sinemaya: Sinema, sadece sinemadır. Başka bir şey değil. Faure, sinemanın evrensel diliyle beraber kitlelerle bütünleşeceği (filmin diyalog etrafında değil, imajın etrafında üretilmesi; halkın görsel olarak eğitilmesi ve sadece ekonomik çıkarlar peşinde koşan yapımcılardan uzak durulması koşullarıyla) ve “binlerce enstrümandan oluşan, duyarlılığın, anlayışın, eylem halindeki kalabalıkların ortak orkestrası” (96) olacağı beklentisini fazlasıyla taşıyordu. Oysa, belki de kitapta yer alan metninde Deleuze’ün belirttiği gibi, “Sinema kitleleri gerçek bir düşünce öznesi yapmak yerine, kalabalıkların yabancılaşmasına ve yığınların aptallaşmasına kullanıldı” (100-101). Faure’un sinemayı müjdelemesinden aşağı yukarı kırk yıl sonra Jean-Luc Godard’ın *Hafta Sonu* (Week End, 1967) filminin kapanış jeneriğinde “SİNEMANIN SONU”nu ilan etmesi tam da bu sebepten olabilir mi?

Her şey bir yana, Faure yazılarıyla günümüz film çalışmalarında akademiye büyük ölçüde hâkim olan hissiz, analitik bakışa karşı alternatif bir coşkunculuk ve şiirsellik ortaya koyuyor. Bir film karşısında hazzı, coşkuyu ve duygulanımı yadsımamayı öğretiyor. Peki, akademik olanla şiirsel olan, kuramsal olanla coşkun olan birlikte yürüyemez mi? Bu birlikteliğin yolu, öyle görünüyor ki Faure’dan geçiyor.

Son olarak şunu da söyleyelim: *Sinema Sanatı*, Elie Faure’un 1920’lerde ve 30’larda yazmış olduğu, sırasıyla ‘Sine-Plastik’, ‘Şarlo’, ‘Sinemanın Büyüsüne Giriş’ ve ‘Sinemanın Çağrısı’ adlı dört makalesinden oluşuyor. Bunların yanı sıra, kitapta yer alan, Gökhan Erkılıç’ın yazdığı önsöz, Metin Gönen’in ‘Elie Faure, Bir Şair-Filozof’ adlı sunuşu ve ‘Faure, Godard ve Düşünen Sinema’ adlı kapanış yazısı ile Deleuze’ün ‘Sinema ve Düşünce’ başlıklı kısa ama etkili metni Faure’un makalelerini tamamlar nitelikte.

Roy Armes- Sinema ve Gerçeklik

İnceleyen: İclal CAN

Sinema ve Gerçeklik / Tarihsel Bir İnceleme

Yazar: Roy Armes

Kitabın Özgün Adı: Film and Reality / An Historical Survey

Çev. Zeynep Özen Barkot

Doruk Yayıncılık, İstanbul 2011 (1. Baskı), 273 s.

ISBN: 978-975-553-541-8

Sinema Tarihinde Gerçekliği İncelemede Üç Farklı Perspektif

Tarih boyunca sanat, edebiyat ve felsefenin temel meselelerinden bir olan gerçeklik, film sanatında da sinemanın icadından beri süregelen bir tartışma konusu olmuş ve sinema dışsal gerçeklik ile yakın bir ilişki içerisinde incelenmiştir. Bunun başlıca nedenlerinden birinin